

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2024, sp. zn. Cpjn 203/2023, ECLI:CZ:NS:2024:CPJN.203.2023.1

Číslo: 1/2024

Právní věta:

Nezjistí-li likvidátor jmenovaný soudem nebo jiným orgánem veřejné moci po provedení potřebného šetření žádný majetek právnické osoby, podá bez dalšího návrh na její výmaz z veřejného rejstříku podle § 82 odst. 1 věty druhé z. v. r., nebrání-li tomu překážky uvedené v § 82 odst. 2 z. v. r., popř. probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim (srov. § 90 odst. 2 z. v. r. ve spojení s § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Postup podle § 198 odst. 2 o. z. není v takovém případě zapotřebí.

Pro účely posouzení, zda hotové výdaje vzniklé likvidátorovi v souvislosti s postupem podle § 198 odst. 2 o. z. lze považovat za účelně vynaložené ve smyslu § 9 odst. 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, je nutné zabývat se tím, zda likvidátor mohl nejpozději v okamžiku, kdy uplynula lhůta „bez zbytečného odkladu“ ve smyslu § 198 odst. 2 o. z., důvodně předpokládat, že nezjistí žádný majetek právnické osoby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.02.2024

Spisová značka: Cpjn 203/2023

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Likvidace právnické osoby (o. z.), Zápis do veřejného rejstříku

Předpisy: § 198 o. z.
§ 82 zákona č. 304/2013 Sb.

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

S t a n o v i s k o

občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2024, sp. zn. Cpjn

203/2023, k otázce účelnosti výdajů vynaložených likvidátorem jmenovaným soudem nebo jiným orgánem veřejné moci v souvislosti se zveřejněním oznámení a výzvy podle § 198 odst. 2 o. z. v případě nemajetných právnických osob.

Nejvyšší soud, který je povolán v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], zjistil, že soudy nepostupují jednotně při posuzování účelnosti hotových výdajů vynaložených likvidátorem jmenovaným soudem nebo jiným orgánem veřejné moci v souvislosti se zveřejněním oznámení o vstupu právnické osoby do likvidace a výzvy pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky, ve smyslu § 198 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále též jen „o. z.“) v případě nemajetných právnických osob. Po vyhodnocení těchto rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy kolegia podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích následující

stanovisko:

Nezjistí-li likvidátor jmenovaný soudem nebo jiným orgánem veřejné moci po provedení potřebného šetření žádný majetek právnické osoby, podá bez dalšího návrh na její výmaz z veřejného rejstříku podle § 82 odst. 1 věty druhé z. v. r., nebrání-li tomu překážky uvedené v § 82 odst. 2 z. v. r., popř. probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim (srov. § 90 odst. 2 z. v. r. ve spojení s § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Postup podle § 198 odst. 2 o. z. není v takovém případě zapotřebí.

Pro účely posouzení, zda hotové výdaje vzniklé likvidátorovi v souvislosti s postupem podle § 198 odst. 2 o. z. lze považovat za účelně vynaložené ve smyslu § 9 odst. 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, je nutné zabývat se tím, zda likvidátor mohl nejpozději v okamžiku, kdy uplynula lhůta „bez zbytečného odkladu“ ve smyslu § 198 odst. 2 o. z., důvodně předpokládat, že nezjistí žádný majetek právnické osoby.

O d ů v o d n ě n í:

a) Podkladové materiály

1. Vrchní soud v Praze a Vrchní soud v Olomouci nepostupují jednotně, jde-li o posouzení účelnosti výdajů vynaložených likvidátorem jmenovaným soudem nebo jiným orgánem veřejné moci v souvislosti se zveřejněním oznámení a výzvy podle § 198 odst. 2 o. z. v případě nemajetných právnických osob.

2. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 2. 10. 2019, č. j. 7 Cmo 61/2019-35, uzavřel, že „výzvu dle § 198 odst. 2 o. z. je likvidátor povinen zveřejnit ... bez ohledu na stav majetnosti, resp. nemajetnosti, likvidované právnické osoby. Samozřejmou povinností likvidátora je komunikace s věřiteli právnické osoby, když účelem likvidace je vyrovnání dluhů likvidované právnické osoby, vypořádání jejího majetku a naložení s likvidačním zůstatkem (§ 187 odst. 1 o. z.).“ V usnesení ze dne 27. 6. 2002, č. j. 9 Cmo 23/2022-89, Vrchní soud v Praze uzavřel, že „účelem postupu podle § 198 odst. 2 o. z. je, aby byli vypořádáni nejenom věřitelé, o nichž má spolek, resp. jeho orgány, resp. likvidátor vědomost, leč

i ti věřitelé, kteří jsou pro spolek, resp. likvidátora, tzv. neznámými (neviduje je, nejsou zaznamenáni v jeho účetnictví či v jiných jeho dokladech). Jde o obligatorní postup, který se uplatní pro všechny spolky zrušené s likvidací, a to bez ohledu na výši jejich majetku či dokonce i bez ohledu na to, zda majetek mají či nikoli, bez ohledu na existenci známých věřitelů (neznámí věřitelé jsou jimi právě proto, že o nich spolek ‚neví‘, tedy nefigurují v jeho ... účetnictví).“

3. Vrchní soud v Olomouci naopak v usneseních ze dne 5. 11. 2019, č. j. 8 Cmo 229/2019-68, ze dne 14. 1. 2020, č. j. 5 Cmo 11/2020-68, ze dne 1. 9. 2020, č. j. 5 Cmo 163/2020-44, ze dne 27. 4. 2021, č. j. 8 Cmo 65/2021-49, ze dne 18. 4. 2023, č. j. 8 Cmo 77/2023-59, a ze dne 14. 6. 2023, č. j. 5 Cmo 65/2023-38, uzavřel, že „základní povinností likvidátora po jmenování do funkce je ... co nejrychleji zjistit stav majetku likvidovaného subjektu. Pouze v případě zjištění, že likvidovaný subjekt vlastní majetek, z něhož by mohly být uspokojeny jeho případné dluhy, nebo je zde reálná možnost takový majetek získat uplatněním neplatnosti nebo neúčinnosti právních jednání likvidovaného subjektu, zveřejní likvidátor oznámení o vstupu do likvidace. Jen za tohoto stavu totiž může mít zveřejnění oznámení smysl, který mu zákon přikládá, tedy informovat věřitele o vstupu jejich dlužníka do likvidace a o místě, kam mohou adresovat přihlášky svých pohledávek. Povinnost zveřejnit oznámení, bez zbytečného odkladu“ dle § 198 odst. 2 o. z. nelze vykládat jako automatickou a okamžitou povinnost likvidátora po vstupu do likvidace bez ohledu na charakter likvidovaného subjektu, ale naopak je třeba zvažovat její účelnost z pohledu samotné likvidace.“ Vrchní soud v Olomouci v citovaných usneseních dospěl ke shodnému závěru, podle něhož zveřejnění oznámení podle § 198 odst. 2 o. z. je zcela nadbytečné, zjistí-li likvidátor nemajetnost právnické osoby, neboť „na průběh likvidace takové oznámení nemohlo mít žádný vliv“.

b) Rozhodná právní úprava

4. Podle § 169 o. z. po zrušení právnické osoby se vyžaduje její likvidace, ledaže celé její jmění nabývá právní nástupce, nebo stanoví-li zákon jinak (odstavec 1). Neplyne-li z právního jednání o zrušení právnické osoby, zda je rušena s likvidací nebo bez likvidace, platí, že je zrušena s likvidací (odstavec 2).

5. Podle § 173 o. z. zrušuje-li se právnická osoba při přeměně, zrušuje se bez likvidace dnem účinnosti přeměny (odstavec 1). Byl-li osvědčen úpadek právnické osoby, zrušuje se bez likvidace zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující; do likvidace však vstoupí, objeví-li se po skončení insolvenčního řízení nějaký majetek (odstavec 2).

6. Podle § 187 o. z. účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem), podle zákona (odstavec 1). Právnická osoba vstupuje do likvidace dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou. Vstoupí-li právnická osoba zapsaná ve veřejném rejstříku do likvidace, navrhne likvidátor bez zbytečného odkladu zápis vstupu do likvidace do veřejného rejstříku. Po dobu likvidace užívá právnická osoba svůj název s dodatkem „v likvidaci“ (odstavec 2).

7. Podle § 192 o. z. jmenoval-li likvidátora soud, poskytnou třetí osoby likvidátorovi součinnost ve stejném rozsahu, v jakém jsou povinny poskytnout ji insolvenčnímu správci.

8. Podle § 198 o. z. likvidátor oznámí vstup právnické osoby do likvidace všem známým věřitelům (odstavec 1). Likvidátor zveřejní bez zbytečného odkladu nejméně dvakrát za sebou alespoň s dvoutýdenním odstupem oznámení podle odstavce 1 společně s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce od druhého zveřejnění (odstavec 2).

9. Podle § 199 o. z. likvidátor sestaví ke dni vstupu právnické osoby do likvidace zahajovací rozvahu a soupis jmění právnické osoby (odstavec 1). Likvidátor vydá proti úhradě nákladů soupis jmění každému věřiteli, který o to požádá (odstavec 2).

10. Podle § 209 o. z. zjistí-li se neznámý majetek právnické osoby po jejím výmazu z veřejného rejstříku nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší výmaz právnické osoby, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora. Kdo vede veřejný rejstřík, do něho podle tohoto rozhodnutí zapíše obnovení právnické osoby, skutečnost, že je v likvidaci a údaje o likvidátorovi. Od obnovení se na právnickou osobu hledí, jako by nikdy nezanikla (odstavec 1). Byla-li právnická osoba obnovena vzhledem k zjištění neznámého majetku, obnoví se neuspokojené pohledávky jejich věřitelů (odstavec 2).

11. Podle § 9 odst. 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěrenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, (dále též jen „nařízení č. 351/2013 Sb.“) likvidátor má právo na náhradu účelně vynaložených hotových výdajů v prokázané výši, nejvýše však ve výši odpovídající ceně obvyklé v době a místě uplatnění těchto hotových výdajů.

12. Podle § 82 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění účinném od 1. 6. 2021 (dále též jen „z. v. r.“), jestliže za právnickou osobu podal návrh na výmaz z veřejného rejstříku likvidátor jmenovaný soudem nebo jiným orgánem veřejné moci a je-li k návrhu doloženo prohlášení likvidátora o tom, že bezúspěšně prověřil možnost uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání právnické osoby a že majetek této osoby nepostačuje ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení, soud provede zápis na základě tohoto návrhu, aniž by o tom vydával rozhodnutí. Soud provede tento zápis na základě návrhu tohoto likvidátora také tehdy, je-li k návrhu doloženo jeho prohlášení, že nezjistil žádné věřitele právnické osoby ani žádný její majetek. Ustanovení § 90 odst. 1 se nepoužije (odstavec 1). Návrh podle odstavce 1 soud odmítne, jestliže v době rozhodování o návrhu na výmaz probíhá insolvenční řízení, v němž se řeší úpadek nebo hrozící úpadek právnické osoby nebo jestliže v průběhu řízení o tomto návrhu vyšly najevo skutečnosti, které zpochybňují pravdivost prohlášení likvidátora (odstavec 2).

13. Podle § 90 odst. 2 z. v. r. rejstříkový soud také zkoumá, zda provedení zápisu nebrání probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim.

14. Podle § 105a z. v. r. nepředloží-li obchodní korporace řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku za nejméně 2 po sobě jdoucí účetní období k založení do sbírky listin, vyzve ji rejstříkový soud, aby ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení výzvy předložila všechny chybějící účetní závěrky k založení do sbírky listin, jinak bude postupovat podle § 104 (odstavec 1). Výzva podle odstavce 1 se doručuje obchodní korporaci do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno; předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení se použijí obdobně (odstavec 2). Nepodaří-li se výzvu podle odstavce 1 obchodní korporaci doručit, zahájí rejstříkový soud řízení o jejím zrušení; údaj o zahájení řízení o zrušení obchodní korporace zapíše rejstříkový soud bez řízení do veřejného rejstříku (odstavec 3). Nevyjde-li v průběhu řízení o zrušení obchodní korporace najevo, že majetek obchodní korporace postačuje alespoň na úhradu nákladů likvidace, rozhodne rejstříkový soud, pokud by tím nebylo podstatně zasaženo do práv třetích osob, o zrušení obchodní korporace bez likvidace; jinak rozhodne o zrušení obchodní korporace s likvidací (odstavec 4). Rejstříkový soud může vydat rozhodnutí o zrušení obchodní korporace bez likvidace nejdříve po uplynutí 1 roku ode dne zápisu údaje o zahájení řízení o zrušení obchodní korporace podle odstavce 3 do veřejného rejstříku (odstavec 5). Rejstříkový soud o zrušení obchodní korporace nerozhodne, jestliže v době jeho

rozhodování probíhá insolvenční řízení, v němž se řeší úpadek nebo hrozící úpadek obchodní korporace (odstavec 6). Rozhodne-li rejstříkový soud o zrušení obchodní korporace bez likvidace, provede na základě tohoto rozhodnutí zápis ve veřejném rejstříku. Ustanovení § 78 se nepoužije (odstavec 7).

15. Podle § 308 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), insolvenční soud rozhodne i bez návrhu o zrušení konkursu po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení.

16. Podle 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona insolvenční soud rozhodne i bez návrhu o zrušení konkursu, zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty.

17. Podle § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, nemůže být do doby jeho pravomocného skončení zrušena a nemůže dojít k její přeměně, ani k jejímu zániku, s výjimkou případu, kdy by důsledky byly nepřiměřené povaze spáchaného trestného činu; v takovém případě trestní odpovědnost právnické osoby, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání, přechází na právního nástupce této osoby. Byla-li právnická osoba založena na dobu určitou nebo k dosažení určitého účelu, a v době od zahájení jejího trestního stíhání uplynula doba, na níž byla založena, nebo se naplnil účel, pro který byla založena, hledí se na ni od tohoto okamžiku, jako by byla založena na dobu neurčitou (odstavec 2). O tom, zda právnická osoba může být zrušena a zda smí dojít k její přeměně, popřípadě k jejímu zániku, rozhodne na návrh této právnické osoby nebo jiné oprávněné osoby v přípravném řízení soudce a v řízení před soudem předseda senátu (odstavec 3). Orgán veřejné moci nebo osoba, které vedou podle jiných právních předpisů obchodní rejstřík nebo jiný zákonem určený rejstřík, registr nebo evidenci právnických osob, nezapiší zrušení nebo přeměnu právnické osoby do takového rejstříku, registru nebo evidence, ani neprovedou její výmaz bez povolení podle odstavce 3, ledaže se na zrušení nebo přeměnu právnické osoby hledí jako na platné podle odstavce 4 (odstavec 9).

18. Podle § 238 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, daňový subjekt, který je právnickou osobou zanikající bez právního nástupce, je povinen předložit současně se žádostí o výmaz z obchodního rejstříku nebo obdobného veřejného rejstříku souhlas správce daně, u kterého je registrován.

c) Závěry Nejvyššího soudu

19. Právní úprava zásadně vyžaduje, aby po zrušení právnické osoby bez právního nástupce proběhla její likvidace. Zákon totiž vychází z předpokladu, že zrušená právnická osoba má majetek, který je nutné vypořádat (zpeněžit). Z takto získaných finančních prostředků likvidátor především vyrovná dluhy věřitelům právnické osoby a teprve poté, zbude-li likvidační zůstatek, s ním naloží podle zákona (§ 187 odst. 1 o. z.). Při likvidaci právnické osoby proto likvidátor postupuje podle pravidel uvedených v § 187 a násl. o. z., tj. zejména sestaví ke dni vstupu právnické osoby do likvidace zahajovací rozvahu a soupis jmění právnické osoby (§ 199 odst. 1 o. z.) a (mimo jiné) oznámí vstup právnické osoby do likvidace všem známým věřitelům a oznámení vstupu do likvidace bez zbytečného odkladu zveřejní s výzvou pro ostatní věřitele, aby přihlásili své pohledávky (§ 198 o. z.). Účelem tohoto oznámení (výzvy) věřitelům je zjistit konkrétní pohledávky, které mají být z prostředků získaných zpeněžením likvidační podstaty vyrovnány.

20. Z uvedeného vyplývá, že likvidace právnické osoby má smysl pouze tehdy, má-li právnická osoba (alespoň nějaký) majetek.

21. Zákon proto likvidaci právnické osoby nevyžaduje v případech, kdy byl insolvenčním soudem

zjištěn její úpadek a na její majetek prohlášen konkurs, který byl posléze insolvenčním soudem zrušen po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, anebo po zjištění, že pro uspokojení věřitelů je majetek právnické osoby zcela nepostačující [§ 173 odst. 2 o. z., § 308 odst. 1 písm. c) a d) insolvenčního zákona].

22. Jde-li o obchodní korporaci, nevyžaduje zákon její likvidaci ani tehdy, nepodaří-li se jí doručit výzvu rejstříkového soudu k založení řádné nebo mimořádné účetní závěrky za nejméně 2 po sobě jdoucí účetní období do sbírky listin, nevyjde-li v průběhu řízení o jejím zrušení najevo, že její majetek postačuje alespoň na úhradu nákladů likvidace, a nebude-li tím podstatně zasaženo do práv třetích osob (§ 105a z. v. r.).

23. Ve shora uvedených případech zákon upouští od likvidace právnické osoby právě z důvodu, že nemá majetek, z něhož by mohly být (alespoň částečně) uhrazeny pohledávky jejích věřitelů.

24. Vstoupí-li právnická osoba, jež nemá žádný majetek, do likvidace a byl-li její likvidátor jmenován soudem nebo jiným orgánem veřejné moci, umožňuje § 82 odst. 1 z. v. r. (za podmínek tam uvedených) její výmaz i bez provedení likvidace, nebrání-li tomu překážky uvedené v § 82 odst. 2 z. v. r., popř. probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim (srov. § 90 odst. 2 z. v. r. ve spojení s § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim).

25. Výkladem § 82 odst. 1 z. v. r., ve znění účinném do 31. 5. 2021, se Nejvyšší soud zabýval již v usnesení ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. [27 Cdo 2143/2017](#), uveřejněném pod číslem 128/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, (dále též jen „R 128/2019“). V něm formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého účelem § 82 z. v. r. je (ve srovnání s dosavadní právní úpravou) usnadnit a urychlit výmaz nuceně zrušených právnických osob, které jsou v úpadku a u kterých soudem (anebo jiným orgánem veřejné moci) jmenovaný likvidátor nenalezl ani takový majetek, který by postačoval k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Nepostačuje-li majetek právnické osoby k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nemohou být uspokojeny ani případné daňové pohledávky státu za takovou právnickou osobou. Smyslem povinnosti uložené § 238 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, je zajistit, aby právnická osoba nezanikla dříve, než splní své daňové závazky vůči státu. Nemůže-li být tento smysl naplněn, tj. nemá-li právnická osoba žádný majetek a není zde ani rozumný předpoklad, že se její majetkové poměry v budoucnu zlepší, ztrácí požadavek na splnění této zákonné povinnosti jakékoliv opodstatnění.

26. Novelou provedenou s účinností od 1. 6. 2021 zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů, byla možnost postupu podle § 82 odst. 1 z. v. r. rozšířena též na případ, kdy likvidátor nezjistil žádné věřitele právnické osoby ani žádný její majetek.

27. Podle důvodové zprávy k návrhu shora citovaného zákona (sněmovní tisk číslo 909/0, str. 271, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 8. volební období 2017-2021; dále též jen „důvodová zpráva“) *„se navrhuje rozšířit využitelnost stávajícího postupu nejen na případy, kdy je právnická osoba v úpadku, avšak její majetek nepostačuje ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení, ale také na případy zcela nemajetných právnických osob, které nemají žádné věřitele (a nejsou tedy v úpadku). Pro úplnost je třeba uvést, že navrhovanou právní úpravou nejsou nijak dotčena pravidla upravující likvidaci podle § 198 občanského zákoníku. Tento postup by měl tedy proběhnout vždy, především se to týká oznámení vstupu do likvidace věřitelům, sestavení zahajovací rozvahy a soupisu jmění právnické osoby a konečné zprávy o průběhu likvidace a závěrečné účetní závěrky. Pro účely*

samotného výmazu by však mělo ve specifických případech vymezených ustanovením § 82 rejstříkového zákona postačit doložit rejstříkovému soudu pouze zjednodušené prohlášení likvidátora, z něhož budou v nezbytném rozsahu patrné předpoklady pro provedení výmazu. Likvidátor by měl při tomto postupu jednat s péčí řádného hospodáře a v případě nepravdivosti jeho prohlášení by jej měly stíhat negativní následky, které již v současnosti předvídá zákon (odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinnosti podat insolvenční návrh podle § 99 insolvenčního zákona). Nedotčena je rovněž možnost obnovení právnické osoby podle ustanovení § 209 občanského zákoníku.“

28. Ačkoliv je historický výklad (vůle zákonodárce) jednou z obecně uznávaných metod výkladu práva, nelze jeho význam v poměrech posuzované věci přeceňovat. Je tomu tak především proto, že zákonodárce svou vůli ohledně existence povinnosti likvidátora postupovat podle § 198 o. z. i v případě uvedeném v § 82 odst. 1 z. v. r. vyjádřil pouze v důvodové zprávě, nikoli však v samotném textu zákona. Požadavek postupu podle § 198 o. z. v případě právnických osob nemajících žádný majetek se pak přičítá (shora citovanému) smyslu a účelu § 82 odst. 1 z. v. r., jímž je usnadnit a urychlit výmaz těchto právnických osob. Postrádá totiž jakýkoli smysl oznamovat věřitelům vstup do likvidace a vyzývat je k přihlášení pohledávek (a v souvislosti s tím vynakládat peněžní prostředky), nemohou-li tyto pohledávky být (ani částečně) v průběhu likvidace vyrovnány. Jinými slovy, splnění povinnosti zveřejnit oznámení s výzvou podle § 198 odst. 2 o. z. nemůže nijak ovlivnit skutečnost, že účel likvidace nebude u nemajetné právnické osoby naplněn.

29. Nejvyšší soud připouští, že jazykový výklad § 82 odst. 1 věty druhé z. v. r. naznačuje, že postup podle tohoto ustanovení je vyloučen, má-li právnická osoba být jediného věřitele.

30. Nicméně jazykový výklad představuje toliko prvotní přiblížení se právní normě obsažené v textu právního předpisu. Podle přesvědčení Nejvyššího soudu lze právě shora provedeným teleologickým výkladem citovaného ustanovení dovodit, že soudem (popř. jiným orgánem veřejné moci) jmenovaný likvidátor může úspěšně podat návrh na výmaz právnické osoby, doloží-li k návrhu své prohlášení, že nezjistil žádný její majetek, aniž by zároveň musel prohlásit, že nezjistil žádné její věřitele.

31. Jak Nejvyšší soud uvedl již v [R 128/2019](#), ochrana práv třetích osob (věřitelů právnické osoby) proti zneužití právní úpravy zakotvené v § 82 odst. 1 z. v. r. je zákonem dostatečně zajištěna. Likvidátor je totiž povinen při výkonu své funkce (tj. i při podání návrhu na výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku a při sepsání prohlášení o splnění všech zákonem požadovaných podmínek pro zápis výmazu) postupovat s péčí řádného hospodáře a odpovídá třetím osobám za škodu, kterou jim způsobí porušením této povinnosti (srov. § 159 odst. 1 a 3 a § 193 o. z.). Zjistí-li se neznámý majetek právnické osoby po jejím výmazu z veřejného rejstříku nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší výmaz právnické osoby, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora. Ten, kdo vede veřejný rejstřík, do něj podle tohoto rozhodnutí zapíše obnovení právnické osoby, skutečnost, že je v likvidaci a údaje o likvidátorovi. Od obnovení se na právnickou osobu hledí, jako by nikdy nezanikla (srov. § 209 odst. 1 o. z.). Byla-li právnická osoba obnovena vzhledem k zjištění neznámého majetku, obnoví se neuspokojené pohledávky jejích věřitelů (srov. § 209 odst. 2 o. z.).

32. Pro posouzení účelnosti výdajů vynaložených likvidátorem jmenovaným soudem (či jiným orgánem veřejné moci) v souvislosti s postupem podle § 198 odst. 2 o. z. bude vždy nutné zabývat se tím, zda likvidátor mohl nejpozději v okamžiku, kdy uplynula lhůta „bez zbytečného odkladu“ ve smyslu § 198 odst. 2 o. z., důvodně předpokládat, že nezjistí žádný majetek právnické osoby. Typicky půjde o případy právnických osob, které dlouhodobě nevyvíjí žádnou činnost, nemají dlouhodobě obsazený statutární orgán, v rozporu se zákonem nezakládají dlouhodobě listiny do sbírky listin vedené rejstříkovým soudem apod. V takových případech totiž postup podle § 198 odst. 2 o. z. bez předchozího potřebného šetření (provedeného zejména v dokumentech právnické osoby, které jsou

likvidátorovi k dispozici, ve veřejně přístupných seznamech a databázích, jakož i v dalších zdrojích, z nichž může čerpat informace – srov. § 192 o. z.), jehož výsledkem bude zjištění majetku právnické osoby, postrádá smysl; výdaje vynaložené v souvislosti s tímto postupem proto zpravidla nebude možné posoudit jako účelné. Naopak, neměl-li likvidátor rozumný důvod pochybovat o tom, že právnická osoba má majetek, který bude možné v likvidaci vypořádat, lze postup podle § 198 odst. 2 o. z. považovat za souladný se smyslem a účelem právní úpravy likvidace; výdaje vynaložené v souvislosti s ním tak bude možné posoudit jako účelné.

33. Nejvyšší soud tedy uzavírá, že nezjistí-li likvidátor jmenovaný soudem nebo jiným orgánem veřejné moci po provedení potřebného šetření žádný majetek právnické osoby, podá bez dalšího návrh na její výmaz z veřejného rejstříku podle § 82 odst. 1 věty druhé z. v. r., nebrání-li tomu překážky uvedené v § 82 odst. 2 z. v. r., popř. probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim (srov. § 90 odst. 2 z. v. r. ve spojení s § 32 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Postup podle § 198 odst. 2 o. z. není v takovém případě zapotřebí.

34. Pro účely posouzení, zda hotové výdaje vzniklé likvidátorovi v souvislosti s postupem podle § 198 odst. 2 o. z. lze považovat za účelně vynaložené ve smyslu § 9 odst. 2 nařízení č. 351/2013 Sb., je nutné zabývat se tím, zda likvidátor mohl nejpozději v okamžiku, kdy uplynula lhůta „bez zbytečného odkladu“ ve smyslu § 198 odst. 2 o. z., důvodně předpokládat, že nezjistí žádný majetek právnické osoby.